

Visie Recreatie & Toerisme

► Borger-Odoorn | 2025 – 2030

Gemeente Borger-Odoorn

 Beek en Bos (16 km)

 Erfgoedwandeling (8 km)

  Beleef het bos (4,5 km)

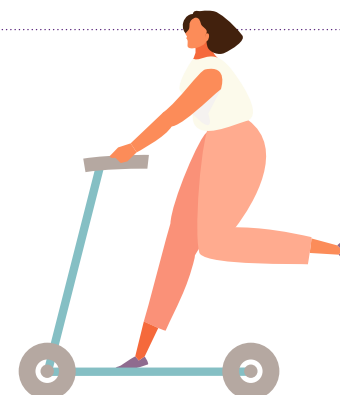
  Heide en vennen (4 km)

  Bomenroute (3 km)

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Voorwoord	5
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Omgevingsvisie Borger-Odoorn	6
1.3 Cittaslow	7
1.4 Ontwikkeld kader verblijfsrecreatie	7
1.5 Totstandkomingsproces	7
2 R&T in Borger-Odoorn	11
2.1 Het aanbod	11
2.2 Onze gasten	11
2.3 Aansluiting aanbod op vraag	12
2.4 Onze inwoners	13
3 Inzet vanuit de gemeente	16
3.1 Promotie en informatievoorziening	16
3.2 Samenhang met andere beleidsterreinen	17
3.3 Samenwerkingen	19
4 Trends en ontwikkelingen	20
5 SWOT	24

6 Ambitie, speerpunten en doelen	25
6.1 Ambitie	25
6.2 Speerpunten	25
6.3 Doelstellingen	26
7 Uitvoeringsprogramma 2025-2030	28
8 Financiën	30
Bijlage 1. Leefstijlvinder	32
Vraag vanuit verblijfsgasten	32
Aanbod aan dagrecreatie en verblijfsrecreatie	33
Vraag-aanbodanalyse	34
Bijlage 2. Inbreng stakeholders	38
Ondernemers	38
Inwoners	39
Balanstafel	40

Voorwoord

Borger-Odoorn positioneert zich met trots als een van de meest aantrekkelijke toeristisch-recreatieve bestemmingen van Drenthe. Onze landschappelijke rijkdom – van de eeuwenoude esdorpen op de Hondsrug tot het beekdallandschap in het Hunzedal en de karakteristieke lintdorpen in de Veenkoloniën – maakt onze gemeente uniek. Uitgestrekte bossen en heidevelden, een veelzijdig aanbod aan cultureel erfgoed en toeristisch-recreatieve voorzieningen en levendige dorpen maken dat onze gemeente veel te bieden heeft voor zowel onze inwoners als onze bezoekers.

De recreatie- en toerismesector is voor Borger-Odoorn van grote waarde. Voor onze economie, voor de leefbaarheid en het welzijn van onze inwoners. Verwacht wordt dat de sector de komende jaren blijft groeien. Dit zorgt voor werkgelegenheid, ondersteunt voorzieningen en biedt mogelijkheden voor vermaak en ontspanning. Tegelijkertijd brengt groei ook uitdagingen met zich mee, zoals druk op de natuur en infrastructuur, en ontstaat daarmee de noodzaak om te spreiden in tijd en ruimte.

Met de voorliggende visie Recreatie & Toerisme Borger-Odoorn 2025–2030 schetsen we een heldere koers voor de toekomst. We willen de unieke kwaliteiten van onze gemeente behouden en versterken, terwijl we blijven inspelen op nieuwe kansen en ontwikkelingen. Duurzaamheid, een divers en kwalitatief hoogwaardig aanbod, en samenwerking zijn hierbij leidend. We streven bovendien naar waardevol toerisme voor onze inwoners in balans met hun leefomgeving.

Graag nodigen wij ondernemers, maatschappelijke organisaties en inwoners uit om samen te bouwen aan een toekomst waarin Borger-Odoorn zich blijft ontwikkelen als florerende, gastvrije en toekomstbestendige bestemming. Een geweldige plek om je vrije tijd door te brengen!

*Wethouder Recreatie & Toerisme
Gemeente Borger-Odoorn*
Jeroen Hartsuiker

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Borger-Odoorn, gelegen in het centrum van het UNESCO Global Geopark de Hondsrug, kan met recht een toeristische gemeente worden genoemd. Meer dan een kwart van onze banen is gerelateerd aan de vrijetijdsector. Met 1,4 miljoen overnachtingen – die gemiddeld optellen tot maar liefst zo'n 3.500 extra 'inwoners' – en 1,7 miljoen dagbezoeken op jaarbasis levert de recreatie- en toerismesector (hierna ook: R&T) een substantiële bijdrage aan de werkgelegenheid en het voorzieningenniveau en is daarmee van groot belang voor onze lokale economie en de leefbaarheid.

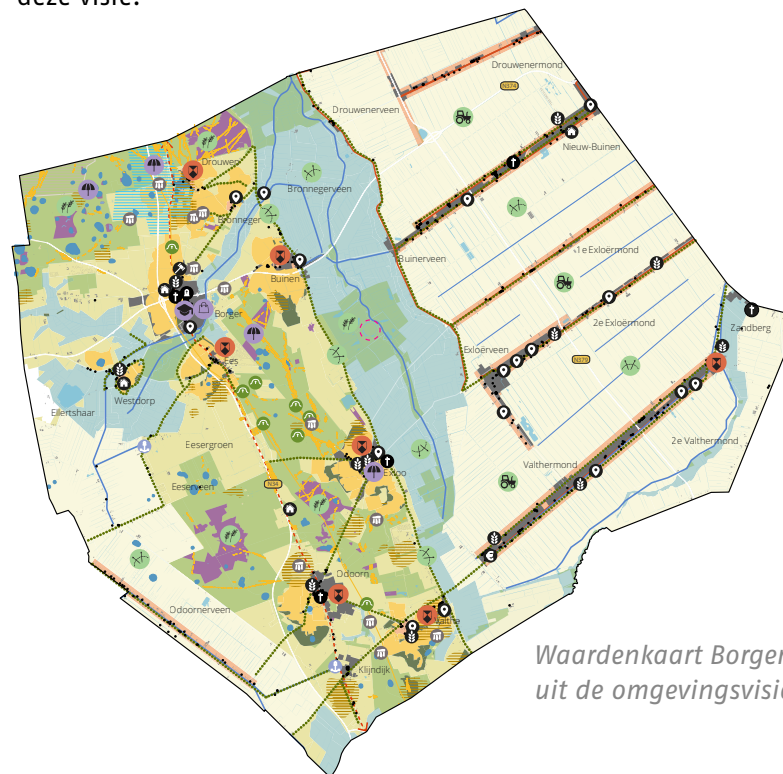
Het huidige beleid dateert van 2017. Sindsdien is er het nodige veranderd zowel wat betreft de vraag, het aanbod en omgevingsfactoren. Om als gemeente toekomstbestendig te kunnen blijven inspelen op kansen en uitdagingen dient het beleid herijkt te worden. Hiermee geven we ook invulling aan het advies van de Rekenkamercommissie uit 2023. Met onze nieuwe visie Recreatie & Toerisme 2025-2030 willen we, als belangrijk onderdeel van het Drentse toeristische product, ook aanhaken bij de recent vastgestelde Agenda Recreatie & Toerisme in Drenthe 2024-2028, gebaseerd op de visie Perspectief Bestemming Drenthe 2030 waarin (meer) balans tussen bezoekers, bewoners en bedrijven centraal staat.

1.2 Omgevingsvisie Borger-Odoorn

Onze visie op Recreatie & Toerisme is een programmatische uitwerking van de Omgevingsvisie Buitengewoon Borger-Odoorn. Waar de omgevingsvisie de brede koers voor onze leefomgeving tot 2040 schetst, geeft deze R&T-visie hierop een nadere invulling voor wat

betreft het gewenste perspectief en de beleidsdoelen met betrekking tot het domein Recreatie & Toerisme. Dit betekent dat initiatieven moeten passen bij de kaders vanuit de Omgevingsvisie en dat wij met ons beleid op het gebied van R&T invulling willen geven aan de vijf ambities: Behoud het goud, Buitengewoon wonen en leven, Vitaal landelijk gebied, Duurzaam in alles en Uitnodigend ondernemend.

In onderstaande afbeelding is de waardenkaart uit de Omgevingsvisie weergegeven. Deze kaart geeft uitdrukking aan de bestaande verdeling van recreatieve activiteiten en vormt een belangrijke onderlegger voor deze visie.

Waardenkaart Borger-Odoorn
uit de omgevingsvisie

1.3 Cittaslow

Het Cittaslow-keurmerk dat Borger-Odoorn in 2010 heeft ontvangen vormt een belangrijke leidraad voor het zoeken naar kansen en oplossingen die bijdragen aan het realiseren van onze ambities. Cittaslow-principes als duurzaamheid, behoud van landschap en cultuurhistorie, en een hoge kwaliteit van leven, zijn dan ook van belang voor de richting waarin Borger-Odoorn zich wil ontwikkelen. In lijn met deze principes leggen wij nadruk bij recreatie en toerisme op kwaliteit, duurzaamheid en het bieden van authentieke ervaringen en beleving.

1.4 Ontwikkelkader verblijfsrecreatie

In het verlengde van onze speerpunten in deze visie vormt het 'Ontwikkelkader verblijfsrecreatie' een essentiële toevoeging. Dit ontwikkelkader omvat concrete richtlijnen voor initiatieven (nieuwvestiging en uitbreiding) binnen de verblijfsrecreatieve sector die niet of niet geheel passen binnen het vigerende omgevingsplan. Oogmerk hiervan is om vooraf meer duidelijkheid te bieden omtrent de ontwikkelruimte en de gewenste ontwikkelrichtingen op basis van een doorvertaling van de speerpunten

uit deze visie. Hiermee vertalen we de richting uit onze omgevingsvisie naar kaders waarmee verblijfsrecreatieve ontwikkelingen duurzaam en ruimtelijk passend in de omgeving kunnen plaatsvinden.

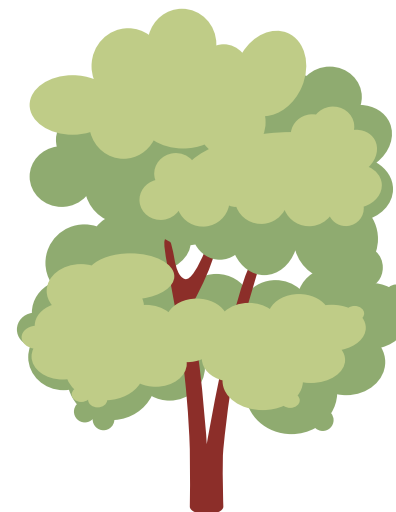
1.5 Totstandkomingsproces

Om tot een gedragen visie te komen, is gekozen voor een aanpak waarin samenwerking en participatie centraal staan. Hierbij is een breed scala aan stakeholders actief betrokken. Lokale ondernemers deelden hun inzichten en ervaringen, omdat zij een belangrijke rol spelen in het succes van de vrijetijdseconomie. Inwoners konden via dorpsbelangenorganisaties en de lokale politiek hun stem laten horen, zodat hun wensen en zorgen meegenomen konden worden in de koers voor de toekomst. Ook zijn belangrijke regionale partners actief benaderd, zoals Stichting Bestemming Borger-Odoorn, Recreatieschap Drenthe, Staatsbosbeheer, Het Drentse Landschap, Koninklijke Horeca Nederland (KHN) en LTO Noord.

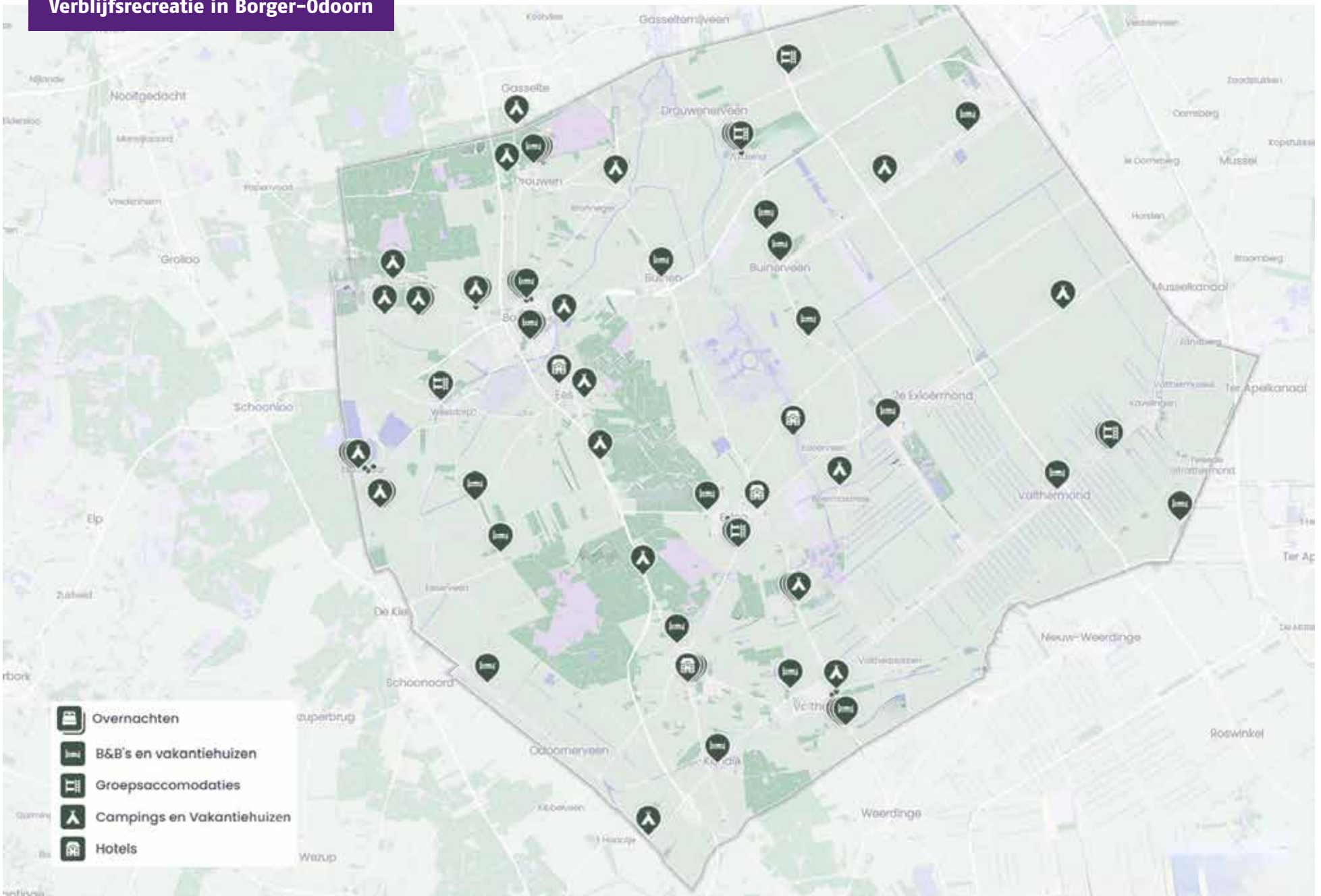
Om zoveel mogelijk waardevolle input op te halen, zijn verschillende methoden ingezet. Zo zijn er diepte-interviews gehouden met

ondernemers en experts, en zijn enquêtes uitgezet onder inwoners en bezoekers. Daarnaast vonden er meerdere werksessies plaats waarin gezamenlijk is nagedacht over richting en speerpunten.

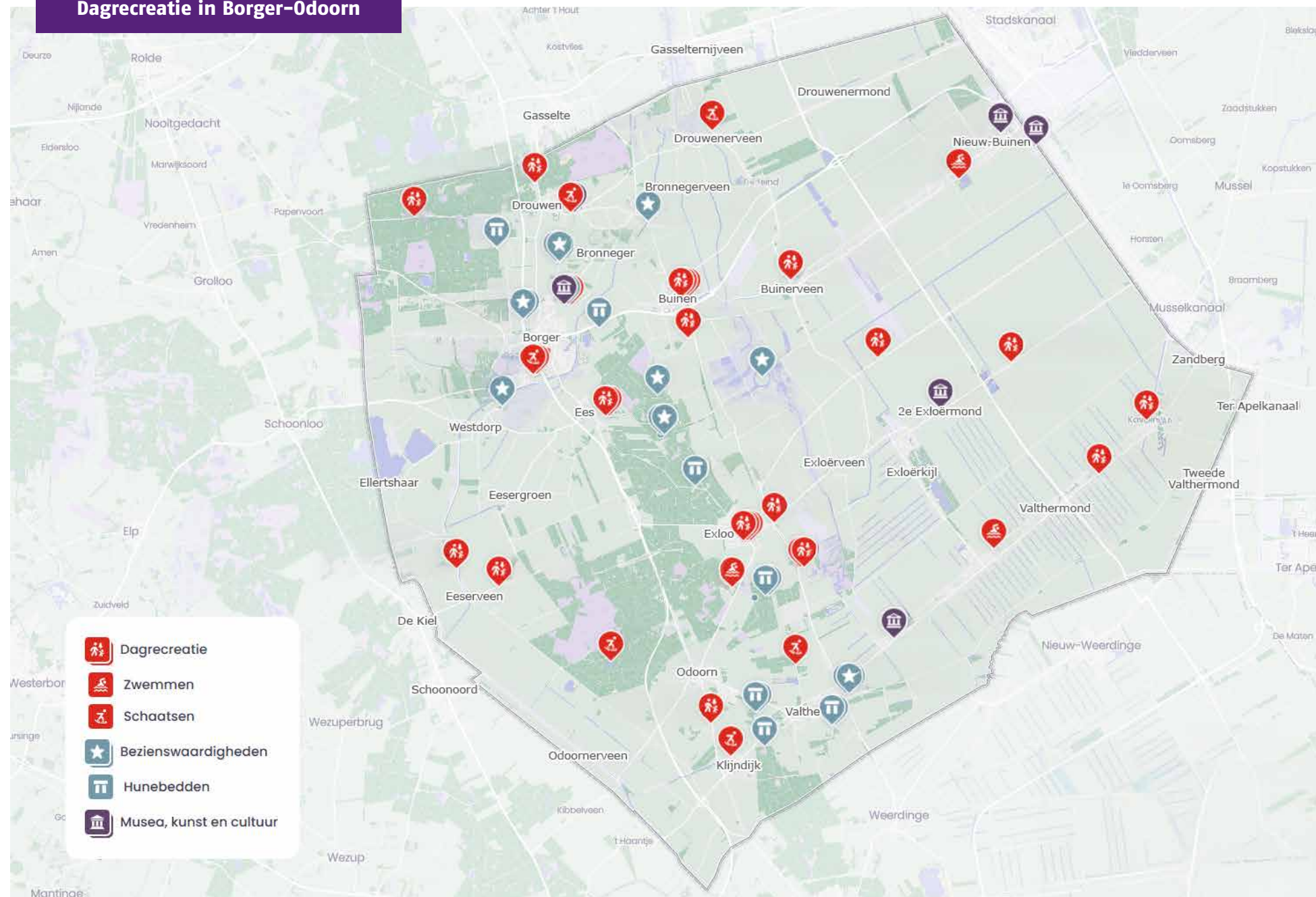
Twee bijeenkomsten vormden belangrijke mijlpalen in het proces: een goedbezochte brede stakeholdersessie en een raadsinformatiebijeenkomst. Tijdens deze momenten zijn de conceptideeën besproken, getoetst en aangescherpt op basis van de ontvangen reacties. In de bijlage is een samenvatting opgenomen van de reacties die zijn ingebracht.

Verblijfsrecreatie in Borger-Odoorn

Dagrecreatie in Borger-Odoorn

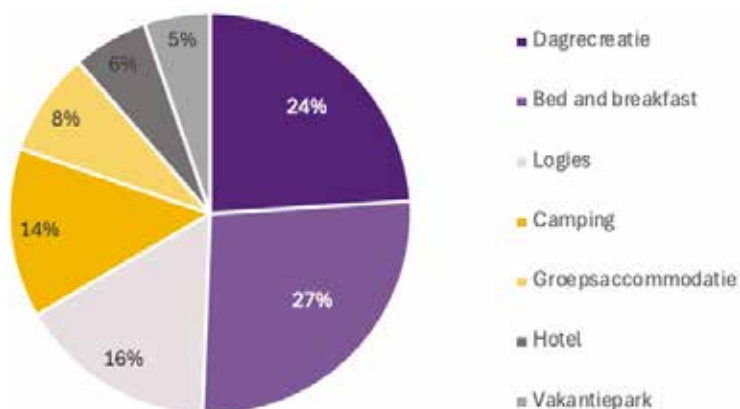
2 R&T in Borger-Odoorn

In dit hoofdstuk schetsen we de lokale situatie met betrekking tot R&T aan de hand van de markt – dus aanbod en vraag – en de positie van onze inwoners.

2.1 Het aanbod

Borger-Odoorn kent een aanbod van bijna 200 bedrijven die op een of andere manier iets met R&T doen. Ze zijn als volgt onderverdeeld:

Verdeling van aantal bedrijven over deelsectoren

De verblijfsrecreatieve sector telt ca. 140 ondernemingen merendeels kleinschalig van aard (B&B's). De overnachtingscapaciteit wordt evenwel bepaald door een beperkt aantal grote parken.

Hoewel het dagrecreatieve aanbod beperkter is, is hier wel sprake van een paar trekpleisters met bovenregionale uitstraling. Dit aanbod is van grote waarde voor zowel de verblijfstoeristen als de dagrecreanten.

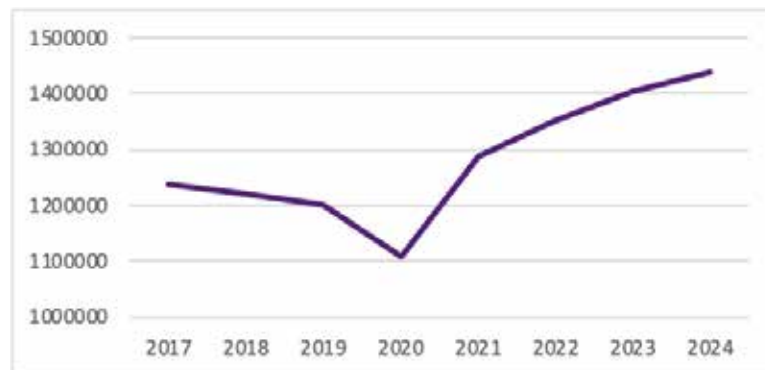
Het totale aanbod (accommodaties, attracties, infrastructuur en voorzieningen), zo wijzen inwoners- en bezoekersonderzoeken uit, wordt goed gewaardeerd met een cijfers hoger dan een 8. Ook de sector zelf, zo blijkt uit een enquête onder onze ondernemers, is tevreden met het lokale R&T-aanbod, zowel wat betreft de kwaliteit als de omvang.

Het aantal banen, waarvan een groot deel parttime, dat gemoeid is met het lokale R&T-aanbod bedraagt bijna 2.000. De helft van deze banen bevindt zich direct binnen de sector zelf. De andere helft bestaat uit indirecte werkgelegenheid, met name banen in de detailhandel, maar ook in groenvoorziening, schoonmaak en onderhoud.

2.2 Onze gasten

De verblijfsrecreatieve vraag heeft in Borger-Odoorn de grootste economische impact met een aandeel van tweederde van de lokale R&T-bestedingen (zie bijlage 1). Het aantal overnachtingen in de gemeente heeft in de afgelopen jaren een stijgende lijn laten zien en bereikte in 2024 een omvang van ruim 1,4 miljoen. Hiermee ligt het aantal boven pre-coronaniveau.

Ontwikkeling van aantal overnachtingen de afgelopen jaren

De meeste toeristen kiezen voor een verblijf in een van onze bungalowparken die goed zijn voor ruim 70% van de lokale overnachtingen. Kampeerbedrijven komen op de tweede plaats met een veel lager aandeel van nog geen 20%, gevolgd door groepsaccommodaties, hotels en B&B's.

De dagrecreatie, tweede pijler van de R&T-sector is goed voor 1,7 miljoen bezoekers. Het gaat hierbij vooral om bezoekers naar ook onze natuurgebieden. De meest populaire activiteiten zijn immers het wandelen en fietsen. Daarnaast spelen uiteraard attracties als het Hunebedcentrum, het Boomkroonpad en Drouwenerzand en evenementen als Boerenrock een rol in het aantrekken van dagrecreanten.

Uit onderzoek van Marketing Drenthe blijkt dat het bezoekersprofiel (van zowel verblijfs- als dagrecreant) in Borger-Odoorn wordt gedomineerd door twee groepen: stellen en gezinnen met jonge kinderen. Voor beide groepen vormen de natuur, de wandel- en fietsroutes en de rust en ruimte belangrijke redenen om Borger-Odoorn te bezoeken.

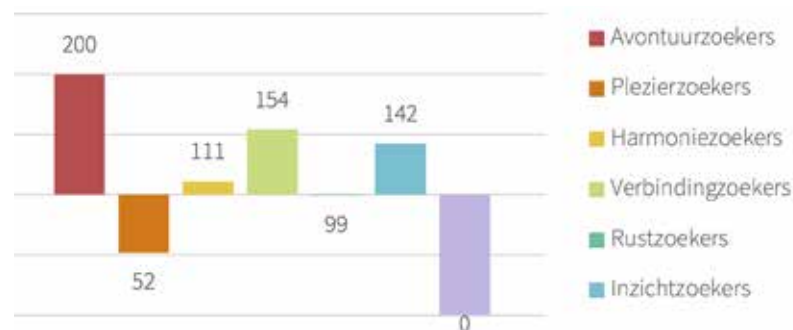
2.3 Aansluiting aanbod op vraag

In Borger-Odoorn is sprake van een gezonde R&T-sector met een aanbod dat gemiddeld genomen goed aansluit bij de vraag uit de markt. Toch blijken er nog kansen te zijn voor ontwikkelingen zo blijkt uit onderzoek op basis van de leefstijlvinder. In bijlage 2 is een uitgebreide beschrijving van de leefstijlsegmenten weergegeven.

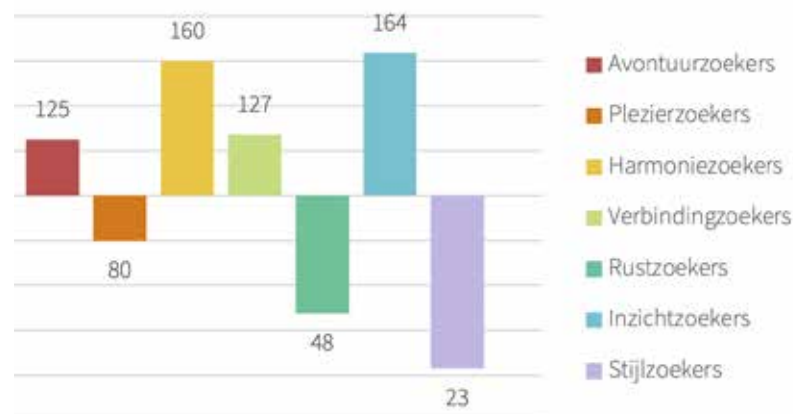
Voor het verblijfsrecreatieve aanbod is er marktruimte voor accommodaties die zich willen richten op stijl- en rustzoekers. Deze groepen hebben een voorkeur voor privacy en comfortabele voorzieningen, waarbij rustzoekers eenvoud vaker waarderen en stijlzoekers de voorkeur geven aan luxe en exclusieve accommodaties.

Ook binnen de dagrecreatie worden kansen waargenomen, vooral voor aanbod gericht op stijlzoekers en plezierzoekers. Stijlzoekers zijn op zoek naar unieke belevenissen met een gevoel van exclusiviteit, terwijl plezierzoekers de nadruk leggen op sociale interactie, gezelligheid en actieve belevingen.

Dagrecreatief aanbod afgezet tegen de vraag recreant in Drenthe

Verblijfsrecreatief aanbod afgezet tegen de vraag verblijfs gast in Drenthe

2.4 Onze inwoners

Onze inwoners zijn op meerdere manieren betrokken bij R&T. Niet alleen maken zij zelf gebruik van de wandel-, fiets- en recreatiemogelijkheden, ze wonen ook in het gebied waar R&T plaatsvindt en merken daardoor wat de effecten ervan zijn. Juist omdat deze dubbele rol van belang is, is in 2024 via een provinciaal onderzoek onder 2.500 inwoners gekeken naar hun houding ten opzichte van de vrijetijdssector. De uitkomst van deze enquête biedt een representatief beeld dat ook toepasbaar is op Borger-Odoorn. Naar voren komt dat de meeste inwoners R&T als iets positiefs ervaren. Ze zijn tevreden over het aanbod aan voorzieningen, met name wat betreft wandelen en fietsen. Een groot deel van de inwoners maakt hier dan ook regelmatig gebruik van.

Wat betreft de houding ten opzichte van R&T, blijkt dat een ruime meerderheid van negen op de 10 inwoners R&T als waardevol beschouwt. Ze zien het als een motor voor de lokale economie, een bron van levendigheid in dorpen en kernen, en een middel om cultuur en erfgoed levend te houden. Ook waarderen zij dat diverse voorzieningen ook door henzelf gebruikt kunnen worden. Een op de 10 inwoners geeft aan wel eens overlast te ervaren, bijvoorbeeld vanwege drukte, zwerfafval, schade aan de natuur of verstorende rust. Meer stimulering om bezoekers te spreiden in ruimte en tijd wordt door resp. 44% en 29% wenselijk geacht. Alles afwegende geeft uiteindelijk bijna driekwart van de inwoners aan meer voor- dan nadelen in R&T te zien. Andersom is dat aandeel slechts 4%.

Tijdens bijeenkomsten met dorpsbelangen en lokale vertegenwoordigers is dit beeld herkend en bevestigd. Met name in Borger en Exloo, maar ook in natuurgebieden en op drukke fietsroutes,

wordt op sommige momenten – vooral in het hoogseizoen – overlast ervaren. De meeste inwoners beschouwen dit als tijdelijk en zijn eraan gewend, maar er klinkt ook zorg over de toename van deze drukte. De wens wordt uitgesproken om hier tijdig op te anticiperen, bijvoorbeeld met verkeersmaatregelen of door terughoudend om te gaan met de groei van het toeristisch aanbod.

De Valtherschans,

aangelegd tijdens de Tachtigjarige Oorlog, was door de eeuwen heen vrijwel verdwenen. In 2017 werd het bouwwerk gereconstrueerd op basis van oude kaarten en archeologisch onderzoek. De lokale bevolking speelde daarbij een belangrijke rol, zowel in de voorbereiding als in de uitvoering.

Die betrokkenheid maakte van de Valtherschans niet alleen een hersteld monument, maar ook een plek waar geschiedenis, natuur en lokale identiteit samenkomen. Bovendien biedt de schans kansen om de R&T-waarde van het dorp verder te versterken.

3 Inzet vanuit de gemeente

De inzet van de gemeente met betrekking tot R&T bestaat voor een aanzienlijk deel uit het behandelen van contacten met de sector of andere organisaties. Met enige regelmaat dienen zich initiatieven aan, al dan niet commercieel, groot en klein, groen en rijp. Van de integraal te beoordelen plannen leert de praktijk dat een beperkt deel daadwerkelijk uitgevoerd gaat worden. Daarnaast wordt tijd besteed aan het onderhouden van contacten met bestaande bedrijven. Dit geschiedt via circa 50 bedrijfsbezoeken per jaar, soms in gezelschap van een bestuurder. Ook worden met regelmaat bijeenkomsten georganiseerd; soms op basis van een thema, maar vooral met het oog op versterking van onderlinge contacten. Dit doen we in aanvulling op het grote bovenlokale aanbod.

Wat betreft het verzorgen van promotie en informatievoorziening pleegt de gemeente relatief veel inzet middels een opdracht die is verleend aan de Stichting Bestemming Borger-Odoorn. Daarnaast zijn er beleidsterreinen die aanpalende inzet op R&T plegen; denk aan de aanleg van infrastructuur. Tot slot zijn er diverse verbanden waarin we als gemeente samenwerken om R&T te versterken.

3.1 Promotie en informatievoorziening

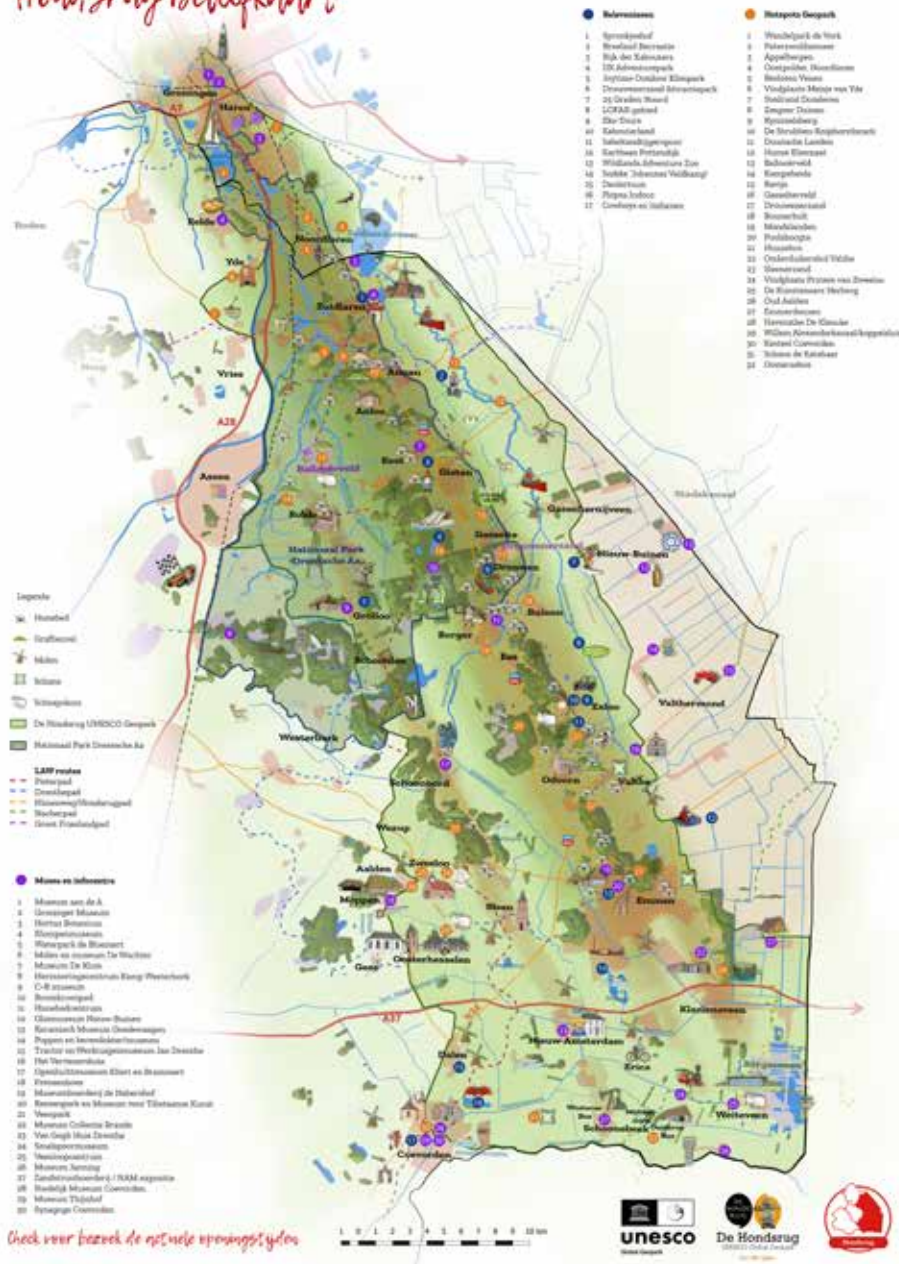
Borger-Odoorn maakt deel uit van het toeristische aanbod van Drenthe. De overkoepelende communicatie richting bezoekers van buiten de provincie wordt verzorgd door Marketing Drenthe. Op lokaal niveau is de promotie en informatievoorziening in handen van Stichting Bestemming Borger-Odoorn (SBB0), die dit uitvoert in opdracht van de gemeente. SBB0 richt zich vooral op aanwezige toeristen en voorziet hen van informatie over de recreatieve mogelijkheden in de regio. Daarnaast zijn ook de inwoners een belangrijke doelgroep. Veel

voorzieningen worden immers ook door hen gebruikt. In dit kader wordt gerichte informatie aangeboden en gewerkt aan dorpsommetjes waarmee inwoners hun eigen dorp en omgeving beter leren kennen.

In de afgelopen jaren zijn de activiteiten van SBB0, onder de naam van samenwerkingsverband De Hondsrug, steeds meer afgestemd met die van de andere Hondsruggemeenten. Deze gezamenlijke benadering versterkt de positie van Borger-Odoorn binnen het Drentse toeristisch netwerk, en vergroot de zichtbaarheid ten opzichte van partijen als Marketing Drenthe en de Stichting De Hondsrug UNESCO Global Geopark. Gezamenlijke activiteiten binnen dit verband zijn onder andere de uitgave van de jaarlijkse Hondsruggids en de ontwikkeling van grensoverschrijdende wandel- en fietsroutes. Verder wordt jaarlijks een goed bezochte bijeenkomst voor ondernemers georganiseerd waar informatie over (nieuwe) toeristische producten wordt uitgewisseld. Daarnaast beheert SBB0 de Tourist Info Points (TIP's) binnen de gemeente. De locatie in Borger ontvangt jaarlijks meer dan 10.000 bezoekers die persoonlijk informatie ontvangen van vrijwilligers. Omdat het in 2024 geopende Hallenhoe in Exloo met o.a. de Open Science Hub en het Schapeninformatiecentrum steeds meer publiek gaat trekken, is ook hier een – onbemenste – TIP gevestigd.

De toegevoegde waarde van de TIP in Borger zal in 2025 aan een evaluatie worden onderworpen. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de verhouding tussen de inspanning die moet worden geleverd voor de bezetting met vrijwilligers ten opzichte van het aantal bezoekers. Ook de speelt de toenemende digitalisering een rol in deze afweging. Die roept de vraag op of SBB0 zich in de toekomst nog primair moet richten op promotie en informatievoorziening, of dat een bredere rol passender is. Het bestuur van SBB0 brengt hierover naar verwachting eind 2025 een advies aan de gemeente uit.

Hondsrug Belevingskaart

3.2 Samenhang met andere beleidsterreinen

Recreatie en toerisme raakt aan meerdere beleidsterreinen binnen de gemeente Borger-Odoorn. R&T is niet alleen een economische sector, maar speelt ook een rol in de leefomgeving, cultuur, gezondheid en duurzaamheid en draagt daarmee bij aan verschillende maatschappelijke opgaven. Deze verwevenheid vraagt om een integrale aanpak, waarin verschillende gemeentelijke domeinen samenwerken.

3.2.1 Infrastructuur en mobiliteit

Toegankelijke en veilige wandel- en fietsroutes zijn essentieel voor R&T. De gemeente investeert daarom in fijnmazige netwerken en doorfietsroutes, met aandacht voor bereikbaarheid, verkeersveiligheid en spreiding van bezoekers.

3.2.2 Cultuur

R&T en cultuur versterken elkaar, bijvoorbeeld via erfgoed, evenementen en musea. De gemeente ondersteunt lokale culturele initiatieven die bijdragen aan beleving en identiteit. Dit vergroot de aantrekkingskracht voor bezoekers én versterkt de betrokkenheid van inwoners.

3.2.3 Groen en landschap

De aantrekkelijkheid van Borger-Odoorn hangt sterk samen met het landschap. De gemeente zet zich in voor het behoud en herstel van groene structuren en cultuurhistorische elementen, zoals houtwallen en brinken. Natuurinclusiviteit speelt een rol bij ontwikkeling en onderhoud van recreatiemogelijkheden.

3.2.4 Duurzaamheid

Samen met partners stimuleert de gemeente verduurzaming van ondernemers. Denk aan energiebesparing, circulair bouwen en duurzame mobiliteit. Ook ondersteunt Borger-Odoorn het provinciale programma voor een 'Green Destination' Drenthe.

3.2.5 Gezondheid en bewegen

R&T draagt bij aan een gezonde leefstijl. Via routes, buitenactiviteiten en het programma Gezond uit in Drenthe worden inwoners én bezoekers gestimuleerd om in beweging te komen. De gemeente zoekt hierbij actief de samenwerking met sport- en zorgpartners.

3.2.6 Inclusiviteit

Borger-Odoorn investeert in toegankelijke voorzieningen, routes en informatie. Ook wordt samengewerkt met organisaties die zich inzetten voor sociale inclusie, bijvoorbeeld via werkplekken of culturele participatie.

Project Toegankelijke Fietsroutes – Regio Hondsrug

Aansluitend op de provinciale en gemeentelijke inclusie-agenda werkt Borger-Odoorn samen met een aantal Hondsruggemeenten en de Drentse Adviesraad Inclusie aan routes voor scootmobielen en elektrische rolstoelen. Bedrijven langs de routes worden gestimuleerd aan te haken bij deze initiatieven. De routes met een bereik van 30–60 km zijn voorzien van laadpunten etc.. Voor het beheer wordt gewerkt met het Recreatieschap. Een van de routes, bestaande uit korte trajecten, betreft die van Schoonloo via Odoorn, Nieuw-Buinen naar Emmer-Compascuum.

3.3 Samenwerkingen

Bij de inzet van de gemeente om onze vrijetijdseconomie te versterken, wordt veelvuldig gebruik gemaakt van een goed ontwikkeld aanbod aan partners die ondersteuning kunnen bieden op diverse terreinen. De samenwerkingspartners waarmee het nauwst wordt samengewerkt vanuit de gemeente, worden hierna kort uitgelicht.

De gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe is een belangrijke partner. Zij ondersteunt bij beleidsvorming, beheer van recreatieve infrastructuur zoals wandel- en fietsknooppunten, en (gemeentegrensoverschrijdende) projecten. Via fondsen en een expertteam draagt het Recreatieschap bij aan kwaliteitsverbetering in de sector.

Met Vitale Vakantieparken Drenthe (VVP) werkt de gemeente aan het versterken van de kwaliteit van onze vakantieparken. Borger-Odoorn neemt actief deel aan dit provinciale programma, dat zich richt op thema's als het tegengaan van permanente bewoning, verduurzaming en een toekomstbestendige bedrijfsvoering.

Stichting De Hondsrug UNESCO Global Geopark zet zich in het kader van het Unesco-label in voor behoud, ontwikkeling en beleefbaarheid van geologisch, ecologisch en cultuurhistorisch rijke en unieke gebied. Samen met overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties werkt de stichting aan projecten die het verhaal van het Hondsrug zichtbaar en toegankelijk maken. Een belangrijke ontwikkeling is de voorgenomen realisatie van een vernieuwd UNESCO Geopark De Hondsrug bezoekerscentrum in samenwerking met het Hunebedcentrum en Het Drentse Landschap.

IkBenDrentsOndernemer (IBDO) ondersteunt ondernemers bij verduurzaming, innovatie en financiering. De gemeente benut dit netwerk om de sector toekomstbestendig te maken en duurzaam ondernemen te stimuleren.

ASTRON is een samenwerkingspartner bij het LOFAR-project en de Open Science Hub in Exloo. Door de ontwikkeling van educatieve programma's en publieksactiviteiten, wordt wetenschap verbonden met R&T zowel voor scholieren, toeristen én inwoners.

Open Science Hub Exloo: de oerknal

4 Trends en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk schetsen we een aantal landelijke trends en ontwikkelingen die de komende jaren tegemoet kunnen worden gezien en die we hebben betrokken bij de ontwikkeling van onze R&T-visie.

4.1 Toenemende groei binnenlands toerisme

De verwachting is dat de binnenlands vraag op het gebied van R&T de komende jaren zal toenemen. Door vergrijzing en een groeiende focus op dichtbij huis recreëren, kiezen steeds meer Nederlanders voor korte verblijven in eigen land. Ouderen, een groeiende doelgroep, zoeken naar luxe en rust. Daarnaast neemt de vraag naar gemak toe, met voorkeuren voor goed bereikbare locaties en comfortabele accommodaties. Een belangrijk neveneffect is dat de groei zich ook zal uiten in het spreiden van de vraag waardoor meer vakanties, met name korte, buiten de vakantieperiodes doorgebracht gaan worden.

4.2 Veranderende voorkeuren voor verblijfsvormen

De toename van vakanties gaat gepaard met veranderingen in behoeften en wensen. Er is een groeiende vraag naar bijzondere en van gemakken voorziene verblijfsopties, waarbij klantbeleving een steeds belangrijkere rol speelt. Daarnaast neemt de aandacht voor duurzaamheid toe, wat zich uit in grotere vraag naar milieuvriendelijke accommodaties, bijv. gebouwd met circulaire en biobased materialen.

Boomhut Drouwenerzand

Aan de andere kant is een trend zichtbaar dat consumenten op zoek gaan naar rust en ruimte, als tegenhanger voor het drukke leven dat men leidt. Back-to-basic recreëren op een natuurexcursie of mentaal opladen tijdens een retraite zijn hierdoor bij een deel van de markt zeer in trek.

4.3 Groei van actieve en duurzame buitenrecreatie

Wandelen en fietsen zijn populairder dan ooit, mede als gevolg van Corona. Dit is gunstig voor Drenthe, waar volop mogelijkheden zijn voor buitenrecreatie. Hier wordt op ingespeeld door de ontwikkeling van speel- en sportattracties, themaroutes en buitenprogramma's.

4.4 Authentieke en lokale ervaringen steeds belangrijker

We willen onze tijd zinvol invullen: veel doen in weinig tijd. De consument verwacht bij elke activiteit echt iets te beleven. Niet alleen bij activiteiten met een van nature grote belevingscomponent, maar ook bij andersoortige activiteiten als een museumbezoek, bezoek aan een kern of een dagje fietsen. Daarbij wordt een authentieke ervaring ook steeds belangrijker. Dit heeft betrekking op zowel belevingsconcepten als de locaties van verblijf. Een en ander biedt mogelijkheden voor de R&T-sector voor initiatieven in de veengebieden maar ook in relatie tot de landbouwsector.

De Verdwenen Stad Hunsow

Hunsow betreft een stad die lang geleden ergens in de driehoek Valthe-Odoorn-Exloo zou moeten hebben gelegen. Begin 9e eeuw zou de stad door Vikingen, invallend via de Hunze, zijn verwoest. Diverse pogingen zijn ondernomen om het verhaal achter Hunsow-stad te achterhalen. Ondanks, of wellicht dankzij het gebrek aan bewijs is de mythe vanwege haar aansprekendheid al die eeuwen in leven gebleven. En om hier weer een nieuwe impuls aan te geven wordt momenteel gewerkt aan plannen om Hunsow op een aantrekkelijke wijze beleefbaar te maken.

4.5 Technologische innovaties en hybride toerisme

Digitalisering verandert de bezoekerservaring. Virtuele tours, reserveringsapps en sociale media spelen een sleutelrol in marketing. Daarnaast zien we steeds meer combinaties van werk en vrije tijd ('workations') wat vraagt om een goede digitale bereikbaarheid en werkplekken in een rustige omgeving.

Sabeltandtijgerspoor Hunzebos

4.6 Trek naar het platteland

Decennialang trokken Nederlanders naar de stad, en zorgden daarmee voor krimp in bepaalde regio's. In sommige steden staat de leefbaarheid, zeker voor economisch minder sterke doelgroepen, echter onder druk. Dit, in combinatie met de switch naar meer digitaal werken en winkelen, maakt dat woonomgevingen die minder stedelijk zijn, worden herontdekt. Het is in deze tijd sterk omgedraaid, een groot deel van de

wereldbevolking woont in een stedelijke omgeving en wil daar tijdens de vakantie uit 'ontsnappen'. We zien dat rurale gebieden steeds meer in trek zijn om de vakantie door te brengen.

Cordobahoeve ze Exloërmond

4.7 Personeelstekorten

Nederland kampt met arbeidstekorten en dat geldt zeker voor de R&T-sector. Die is namelijk gemiddeld genomen arbeidsintensief van aard en ziet ook nog een groeiende markt tegemoet. Automatisering, samenwerking met onderwijsinstellingen en creatieve wervingscampagnes zijn essentieel om hierop in te spelen.

4.8 Klimaatverandering

Warmere zomers kunnen ertoe leiden dat meer toeristen naar Nederland op vakantie gaan. Uit koudere gebieden kunnen meer toeristen in Nederland de zon komen opzoeken. Ook kan het gaan om toeristen die de extremere hitte in meer zuidelijk gelegen landen vermijden. Daarnaast kan de periode waarin toeristen naar Nederland komen veranderen. Zo is de verwachting dat het zomerseizoen gevoelsmatig langer zal duren.

Klimaatverandering kan echter ook een negatieve impact hebben op het landschap en de natuur door extreme regenval, hittegolven of droogte en leiden tot hittestress bij toeristen en inwoners. Dit zorgt ook voor de R&T-markt voor de nodige uitdagingen.

4.9 Landbouwtransitie

Agrariërs staan voor de uitdaging de transitie te maken naar een meer circulaire, duurzame vorm van landbouw. Een duurzame en geïntegreerde benadering van landbouw en natuur kan leiden tot een aantrekkelijker landschap en nieuwe mogelijkheden zoals educatieve attracties, alternatieve accommodaties en de verkoop van streekproducten. Toerisme kan echter ook een bedreiging vormen voor de landbouw, bijvoorbeeld vanwege het risico op beperkingen in de agrarische bedrijfsvoering.

Stoer bij de boer Valthermond

4.10 Permanente bewoning vakantieparken

In Nederland en ook in Drenthe is een duidelijke ontwikkeling zichtbaar in het gebruik van recreatieparken voor permanente bewoning. In Borger-Odoorn is dit vanwege het gemiddeld hoge parkniveau (nog) beperkt van aard.

5 SWOT

Op basis van de analyse van de R&T-sector in Borger-Odoorn en de ontwikkelingen in de markt is een SWOT-analyse opgesteld gebaseerd op sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen. Hiermee wordt een beeld geschetst van de huidige situatie en de toekomstige mogelijkheden.

Sterktes

Het afwisselende landschap, uitgestrekte natuurgebieden, unieke cultuurhistorische locaties en aantrekkelijke dorpen maken Borger-Odoorn een aantrekkelijke bestemming die goed aansluit op het Drentse Oer-imago.

De gemeente kent een breed en goed gewaardeerd aanbod aan recreatieve voorzieningen zowel wat betreft de verblijfs- als dagrecreatieve sector. De uitgebreide recreatieve infrastructuur vormt een belangrijke R&T-basis en is

ook van groot belang voor de lokale leefbaarheid.

Drenthe kent een sterke samenwerkingsstructuur. De verbanden bieden waardevolle ondersteuning aan en versterken de samenhang tussen de R&T-sector en overheden.

Lokale ondernemers ervaren korte lijnen met de gemeente Borger-Odoorn. Dit faciliteert de ruimte voor dialoog en samenwerking tussen sector en gemeente.

Zwaktes

Het grote lokale R&T-aanbod kent een onevenwichtige spreiding. Nagenoeg alle R&T-dynamiek speelt zich af op de Hondsrug, terwijl de veengebieden nauwelijks worden benut. In sommige kernen en natuurgebieden leidt deze concentratie tot toenemende drukte die de balans tussen toerisme en leefbaarheid onder druk zet.

Daarnaast is het aanbod relatief eenzijdig. De dominantie van parken die grootschalig accommodaties

aanbieden beperkt de variëteit binnen de verblijfsrecreatie. Dit effect wordt versterkt door overnames waardoor steeds meer uniforme uitstraling ontstaat.

Een andere uitdaging is het gebrek aan slechtweer-voorzieningen. Veel recreatieve activiteiten in Borger-Odoorn vinden in de buitenlucht plaats, wat de aantrekkelijkheid buiten het hoogseizoen beperkt.

Kansen

De marktvraag neemt toe ook qua spreiding. Zo worden meer vakanties en dagtochten buiten het vakantie seizoen geboekt. Ook ontstaan er nieuwe 'doelgroepen' met interesses voor authentieke lokale belevingen, duurzaamheid, onontdekte gebieden etc.. Deze voortschrijdende marktsegmentatie biedt kansen voor aanbieders met R&T-concepten die zich willen onderscheiden.

Borger-Odoorn kent naast de Hondsrug alternatieve ontwikkelingsmogelijkheden in de veengebieden en het Hunzedal. Door deze mogelijkheden te ontwikkelen, kan het

toerisme beter over de gemeente worden gespreid.

Verbetering van de bereikbaarheid via de ontwikkeling van de Hub N34 Borger en de toekomstige Nedersaksenlijn (NSL) biedt kansen voor de (spreiding van de) vraag. Van de NSL zullen vooral de Veenkoloniën profiteren. Ook de uitrol van de doorfietsroutes speelt in dit kader een positieve rol.

De sector heeft behoefte aan initiatieven voor samenwerkings- en communicatievormen waarbij ook de lokale gemeenschap wordt betrokken. De toegevoegde waarde van R&T voor de lokale samenleving verdient meer aandacht.

Bedreigingen

De verwachte R&T-toename biedt kansen maar ook uitdagingen. Zowel de sector als een deel van de samenleving "vreest" toenemende drukte. Hoewel economisch van grote waarde, kan verdere belasting van natuur en dorpskernen leiden tot weerstand onder inwoners en terreinbeheerders.

De strijd om ruimte speelt een steeds grotere rol. De vraag naar ruimte voor woningbouw, natuurontwikkeling en economische activiteiten neemt toe, wat de mogelijkheden voor de R&T-sector kan beperken.

Woningnood en de opvang van asielzoekers en ontheemden leiden in toenemende mate tot bewoning van parken. Toeristische functies van vakantieparken komen daardoor onder druk met negatieve gevolgen voor onze vrijetijdseconomie en toenemende kans op vormen van ondermijning.

R&T is een arbeidsintensieve sector en heeft dus te kampen met arbeidstekorten die naar verwachting de komende jaren aanhouden. Deze tekorten zetten de groei en kwaliteit van de sector onder druk.

6 Ambitie, speerpunten en doelen

6.1 Ambitie

Duidelijk is dat waar voorheen de focus voornamelijk lag op economische ontwikkeling, de aandacht nu verschuift naar het vinden van evenwicht tussen economische kansen – die uiteraard onontbeerlijk blijven – en de draagkracht van de leefomgeving. Door in te zetten op een kwalitatief sterk, duurzaam en maatschappelijk gedragen R&T-beleid, blijft Borger-Odoorn een aantrekkelijke bestemming voor bezoekers én een prettige leefomgeving voor haar inwoners. We hebben hiertoe de volgende kernambitie van onze inzet op het gebied van R&T geformuleerd:

Borger-Odoorn

is een levendige gemeente die trots is op haar cultuurhistorie, waardevolle natuurgebieden en karakteristieke dorpen. We streven ernaar deze kernkwaliteiten te beschermen en te versterken. Tegelijkertijd bieden we ruimte aan een bloeiende vrijetijdseconomie die bijdraagt aan de brede welvaart. Ons verblijfs- en dagrecreatieve aanbod is kwalitatief sterk, duurzaam en divers en ontwikkelt zich in balans met de draagkracht van de leefomgeving van onze inwoners.

6.2 Speerpunten

Aan de hand van de SWOT-analyse en op basis van onze ambitie hebben we een viertal speerpunten vastgesteld, die zoals de beschrijvingen duidelijk maken, onderling verbonden zijn. In deze

speerpunten klinken belangrijke items uit onze ambitie door: balans, duurzaamheid en brede welvaart voor onze inwoners. Voor alle punten geldt dat we ze in onze rol als toegankelijke en aanjagende gemeente willen uitvoeren.

6.2.1 **Speerpunt 1: Een hoogwaardige, duurzame vrijetijdssector**

De sterke toeristische infrastructuur en de unieke natuur- en cultuurhistorische waarden van Borger-Odoorn bieden een stevige basis voor verdere duurzame ontwikkeling. De groeiende vraag naar R&T en spreiding in tijd en ruimte schept kansen om het toeristische product te versterken. Tegelijkertijd moeten we waakzaam blijven voor de druk op natuur en dorpskernen en de balans tussen toerisme en leefbaarheid bewaken. Door middel van het eerdergenoemde ontwikkelkader verblijfsrecreatie kunnen nieuwe initiatieven bijdragen aan hoogwaardige en duurzame recreatie, zonder dat dit ten koste gaat van de kernkwaliteiten van de gemeente.

6.2.2 **Speerpunt 2: Onderscheidende verblijfsrecreatie voor een brede doelgroep**

Hoewel Borger-Odoorn een breed aanbod aan verblijfsrecreatie heeft, blijft de variatie beperkt door de dominantie van grootschalige vakantieparken. Dit biedt kansen om een gevarieerder aanbod te ontwikkelen, gericht op doelgroepen die op zoek zijn naar authenticiteit, rust en exclusieve belevingen. Door agrotourisme en initiatieven in minder bekende gebieden te stimuleren, kan het toeristische aanbod worden verrijkt en tegelijkertijd de impact op drukke locaties worden beperkt. Een selectieve groei gericht op kwaliteit boven kwantiteit helpt om de diversiteit en aantrekkelijkheid van de sector te vergroten.

6.2.3 **Speerpunt 3: Benutten van de potentie van de Veenkoloniën**

De huidige concentratie van recreatie en toerisme op de Hondsrug leidt tot lokale drukte, terwijl de Veenkoloniën nog onbenutte mogelijkheden bieden. Door de sterke vraag naar authentieke en lokale ervaringen te benutten, kunnen nieuwe initiatieven in dit gebied bijdragen aan spreiding en de economische en culturele ontwikkeling stimuleren en een positieve bijdrage leveren aan de trots en identiteit van inwoners. Het behoud van het landschap en de rijke historie van de Veenkoloniën vormt hierbij een essentieel uitgangspunt. Samenwerking met naburige gemeenten en gerichte promotie kunnen de aantrekkelijkheid en bekendheid van dit gebied vergroten.

6.2.4 **Speerpunt 4: Vergroten van synergie door samenwerking**

Hoewel Borger-Odoorn profiteert van een sterke samenwerkingsstructuur binnen de recreatieve sector, liggen er nog kansen om de verbinding tussen ondernemers, inwoners en gemeente te versterken. Door de meerwaarde van toerisme beter te communiceren en lokale samenwerkingsverbanden te intensiveren, kan de sector bijdragen aan zowel economische als sociale doelen. Initiatieven zoals kennisuitwisseling, thematische bijeenkomsten en lokale participatie stimuleren een evenwichtige groei die breed wordt gedragen. Dit helpt niet alleen de toeristische sector vooruit, maar versterkt ook het draagvlak en de trots onder inwoners.

6.3 **Doelstellingen**

De bovenstaande speerpunten als uitgangspunt nemend, komen we tot de volgende doelstellingen die we willen bereiken in de periode 2025–2030:

Behoud en versterking van de kernkwaliteiten van Borger-Odoorn

- ▶ Binnen vijf jaar zijn minimaal 3 cultuurhistorische of landschappelijke elementen meer beleefbaar gemaakt via routes en/of informatievoorziening.
- ▶ Jaarlijks wordt minimaal één project ondersteund dat zich richt op het versterken van erfgoed, landschap of dorpsidentiteit.

Stimuleren van duurzaam en kwalitatief recreatief aanbod

- ▶ In 2027 zijn alle R&T-ondernemers benaderd voor verduurzaming (energiebesparing, circulair bouwen, afvalreductie of waterbesparende voorzieningen). Dit gebeurt door of met ondersteuning van IkBenDrentsOndernemer (IBDO) en Vitale Vakantieparken Drenthe (VVP).
- ▶ In 2030 is het te realiseren deel van het Doorfietsroutenetwerk Zuidoost-Drenthe in Borger-Odoorn, zoals opgenomen in het Fietsplan, voltooid.

Spreiding van bezoekers in tijd en ruimte

- ▶ In 2027 is het aantal toeristische initiatieven in de Veenkoloniën toegenomen met ten minste drie projecten gericht op recreatie of beleving.
- ▶ Door gerichte communicatie en routing wordt de toename van de seizoensdruk in de kern Borger beperkt (op basis van parkeerdruk, enquêtes of telgegevens).

Verbinding tussen toerisme en leefbaarheid

- ▶ In 2026 zijn minimaal drie voorzieningen gerealiseerd of verbeterd die zowel ten goede komen aan toeristen als aan inwoners (bijv. routes, rustpunten, informatievoorziening).
- ▶ In 2027 heeft minimaal 60% van de inwoners aangegeven zich betrokken te voelen bij het toeristisch beleid (via inwoners-onderzoek).

Stimuleren van samenwerking en kennisdeling

- ▶ Jaarlijks worden minimaal twee bijeenkomsten georganiseerd voor ondernemers, inwoners en partners over thema's als spreiding, infrastructuur, gastvrijheid etc.
- ▶ In 2025 is een gemeentelijk R&T-platform opgezet waarbinnen ondernemers, dorpsbelangen en terreinbeheerders structureel overleg voeren.
- ▶ We werken structureel samen met de Veenkoloniale gemeenten, provincies Drenthe en Groningen en andere organisaties teneinde de Veenkoloniën op de kaart te krijgen.
- ▶ We gaan vanaf 2025 monitoren welke effecten de R&T-sector heeft op de brede welvaart in onze gemeente. Zowel inwoners als ondernemers en betrokken maatschappelijke organisaties worden hiervoor bevestigd.

7 Uitvoeringsprogramma 2025–2030

Hieronder vindt u de activiteiten die wij gaan uitvoeren om de gestelde ambitie en doelen te bereiken in de periode 2025–2030 gekoppeld aan onze speerpunten. Hierbij werken we samen met onze inwoners, ondernemers en betrokken maatschappelijke organisaties.

Speerpunt 1

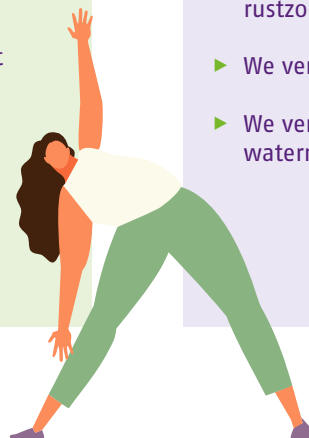
Hoogwaardige, duurzame vrijetijdssector

- ▶ We willen plannen op het gebied van R&T versterken door bij de fase van planontwikkeling meer met de markt samen te werken.
- ▶ We passen het ontwikkelkader verblijfsrecreatie toe bij R&T-initiatieven die niet of niet geheel passen in het vigerende omgevingsplan (op basis van de principes duurzaam, passend en toekomstbestendig).
- ▶ We stimuleren verduurzaming bij ondernemers (energiebesparing, circulariteit, waterbeheer) via IBD0 en VVP.
- ▶ We werken aan de verbetering van de bestaande fietsinfrastructuur en het realiseren van het Doorfietsroutenetwerk Zuidoost-Drenthe.
- ▶ We ondersteunen jaarlijks minstens één erfgoed- of landschapsproject dat bijdraagt aan het versterken van identiteit en beleving.
- ▶ We werken aan het verbeteren van de toegankelijkheid en beleefbaarheid van voorzieningen en routes.
- ▶ We pareren permanente bewoning op vakantieparken.

Speerpunt 2

Onderscheidende verblijfsrecreatie voor een brede doelgroep

- ▶ We passen het ontwikkelkader verblijfsrecreatie toe bij R&T-initiatieven die niet of niet geheel passen in het vigerende omgevingsplan (op basis van de principes duurzaam, passend en toekomstbestendig).
- ▶ We stimuleren selectief de ontwikkeling van kleinschalige en unieke accommodaties (zoals agrotourisme en natuurverblijven).
- ▶ We passen de Leefstijlvinder toe bij de advisering en beoordeling van de ontwikkeling van nieuwe initiatieven (met aandacht voor rustzoekers, stijlzoekers en plezierzoekers).
- ▶ We verkennen nieuwe thema's zoals donkertebeleving.
- ▶ We verkennen nieuwe beleefconcepten op het gebied van waterrecreatie en hippische recreatie.

Speerpunt 3

Benutten van de potentie van de Veenkoloniën

- ▶ We werken verhaallijnen en beleefconcepten uit voor de Veenkoloniën gericht op authentieke en lokale beleving samen met inwoners.
- ▶ We werken samen met Groningse en Drentse gemeenten om de Veenkoloniën als recreatieve bestemming op de kaart te zetten.
- ▶ We werken aan de realisatie van een nieuwe toeristische trekker of beleving (bijv. route, museum, boerderijconcept) in het gebied. Initiatieven op dit vlak bieden we ondersteuning vanuit de gemeente.
- ▶ We verbeteren de fiets- en wandelinfrastructuur (incl. routebeleving).

Speerpunt 4

Vergroten van synergie door samenwerking

- ▶ We organiseren (thema)bijeenkomsten met ondernemers, bewoners en terreinbeheerders ten behoeve van relatiebeheer, ideevorming, inspiratie, afstemming en kennisuitwisseling, bijvoorbeeld op het gebied van spreiding, duurzaamheid, digitalisering, circulariteit en gastvrijheid.
- ▶ We richten een structureel gemeentelijk R&T-overlegplatform op (inclusief dorpsbelangen en natuurorganisaties). We betrekken hierbij ook partijen uit de culturele en evenementensector.
- ▶ We stimuleren het gedeeld gebruik van voorzieningen (bijv. sportvoorzieningen) op vakantieparken.
- ▶ We vergroten de inwonerstrots en betrokkenheid bij R&T, onder andere via participatieprojecten en dorpsommetjes.
- ▶ We monitoren de effecten op de brede welvaart van R&T op basis van enquêtes onder inwoners en ondernemers.
- ▶ We versterken en vernieuwen de promotie en marketing samen met de Stichting Bestemming Borger-Odoorn en zetten blijvend in op de uitvoering van het Masterplan UNESCO Global Geopark De Hondsrug.

8 Financiën

In dit hoofdstuk is een overzicht gegeven van de middelen die voor R&T worden ingezet binnen de Begroting 2025 en de revenuen die daarmee verbonden zijn.

Directe uitgaven R&T

Uitgaven	2025
Recreatieschap Drenthe	€ 129.000
Stichting Bestemming Borger-Odoorn	€ 69.000
Unesco Global Geopark de Hondsrug	€ 29.000
Vitale Vakantieparken Drenthe	€ 20.000
Samenwerkingsverband Hondsrug	€ 17.000
Onderhoud wandelknooppunten	€ 11.000
Budget R&T	€ 20.000
Totaal	€ 295.000

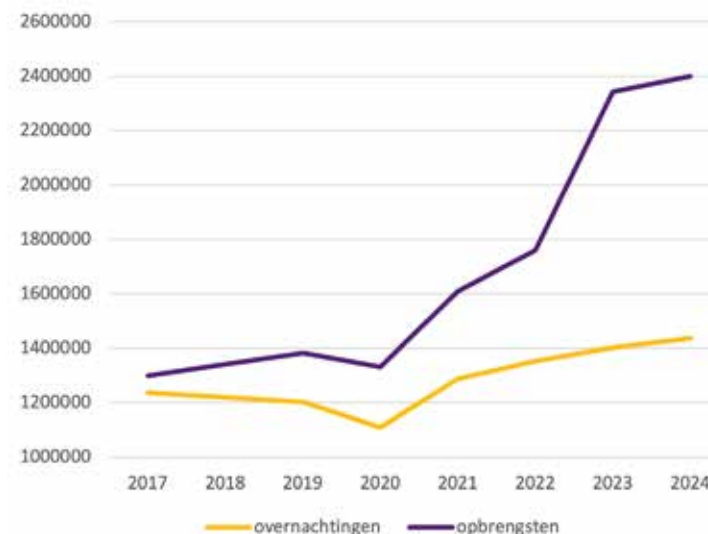
Bovenstaande tabel geeft inzicht in uitgaven die “direct” aan R&T zijn gerelateerd. Kosten voor bijvoorbeeld de aanleg en het onderhoud van fiets- en wandelpaden zijn niet meegenomen.

Duidelijk wordt dat het merendeel van het R&T-budget (ex. overhead) bestaat uit bijdragen aan samenwerkingsverbanden. De gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe neemt hiervan een groot deel voor zijn rekening. De betreffende bijdrage bestaat grotendeels uit een variabele component gerelateerd aan de exploitatiekosten van het Recreatieschap én een aanvullende bijdrage gekoppeld aan de door de gemeente geïnde toeristenbelastingopbrengsten. Een deel van deze bijdragen aan het Recreatieschap Drenthe vloeien overigens via ondersteuning vanuit het R&T-stimuleringsfonds terug naar lokale projecten.

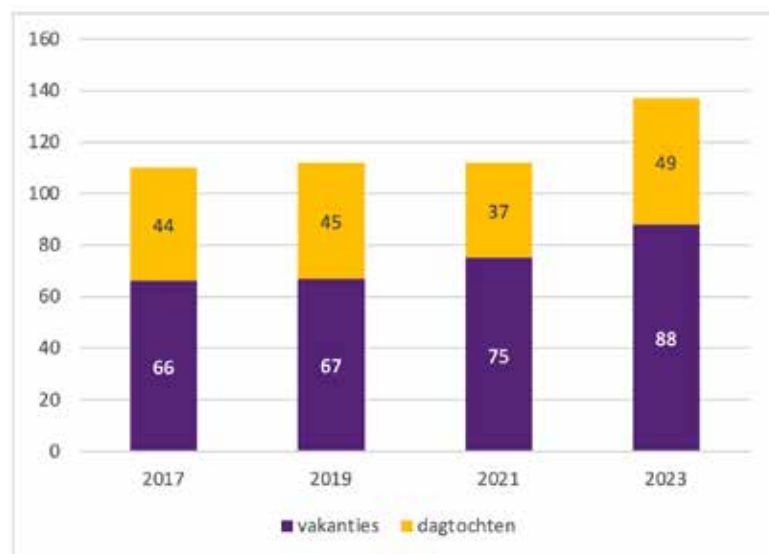
Tegenover de uitgaven staan de revenuen. Die bestaan uit een aantal onderdelen die niet allemaal gekwantificeerd kunnen worden. Denk aan de aanzienlijke bijdrage aan de werkgelegenheid (direct en indirect) en de bijdrage aan de ontwikkeling en het in standhouden van lokale (recreatieve) voorzieningen, waaronder die ten behoeve van wandelen en fietsen, maar ook culturele voorzieningen, horeca en evenementen die van grote waarde zijn voor onze inwoners.

Tot slot zijn er de financiële inkomsten voor de gemeente van R&T, namelijk de toeristenbelasting. De opbrengst daarvan bedroeg in 2024 ruim € 2,4 miljoen. Door de groei van het aantal overnachtingen en de (gemiddelde) tarieven zijn deze inkomsten de afgelopen 10 jaar meer dan verdubbeld.

Ontwikkeling overnachtingen en opbrengsten uit toeristenbelasting

**Ontwikkeling van bestedingen (in miljoenen euro's)
aan vakanties en dagtochten**

Bijlagen

Bijlage 1 Leefstijlvinder

In dit hoofdstuk kijken we naar de vraag van de inwoner en de toerist en zetten we deze af tegen de leefstijlkleuring van het aanbod. Dit geeft inzicht in de wensen en behoeften van de inwoners en de bezoekers en het laat zien of het huidige aanbod goed aansluit bij deze wensen en behoeften. Deze analyse maakt het mogelijk om in de volgende fase advies te geven over kansrijke doelgroepen voor nieuwe initiatieven.

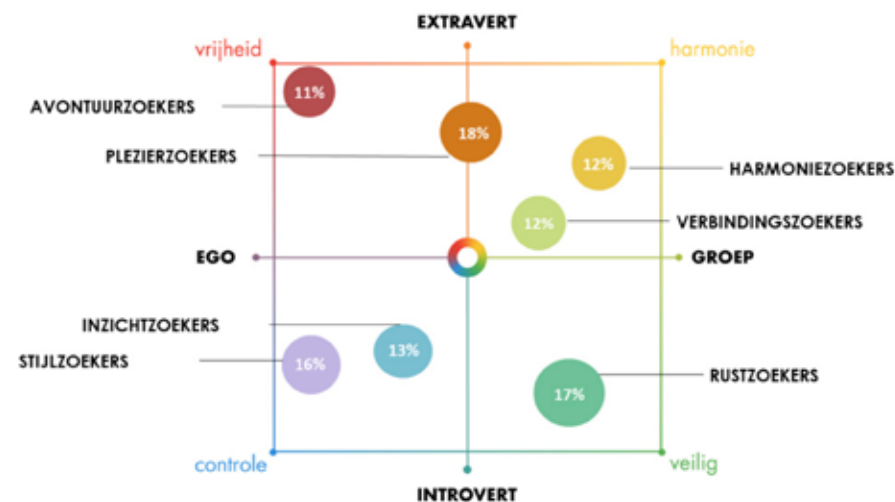
Werkwijze

De vraag-aanbodanalyse is uitgevoerd op basis van de Leefstijlvinder. Eerst komt aan bod welke leefstijlprofielen recreëren en verblijven in de gemeente Borger-Odoorn: de vraag. Daarna zien we voor welke leefstijlen het vrijetijdsaanbod in de gemeente Borger-Odoorn aantrekkelijk is. We doen dit afzonderlijk voor dagrecreatie en verblijfsrecreatie. Vervolgens volgt er een vraag-aanbodanalyse.

De leefstijlvinder

De Leefstijlvinder geeft inzicht in het gedrag, waarden en behoeften van daggasten en verblijfs gasten op basis van psychologische en sociologische kenmerken. Dit maakt het mogelijk om beter in te spelen op de gewenste beleving van bezoekers. De leefstijlsegmentatie onderscheidt zeven doelgroepen, ook wel leefstijlen genoemd, met allemaal een eigen vrijetijdsprofiel. De zeven leefstijlen zijn: avontuur-, plezier-, harmonie-, verbindings-, rust-, inzicht en stijlzoekers en zijn weergegeven in figuur B.1. De leefstijlvinder geeft inzicht in de meest dominante leefstijl. Een persoon vertoont doorgaans overeenkomsten met meerdere leefstijlen, maar op basis van een aantal waarden, kenmerken en wensen en behoeftes op het gebied van vrije tijd, vertoont men de meeste overeenkomst met één profiel, de dominante leefstijl.

Model Leefstijlvinder, MarketResponse 2023

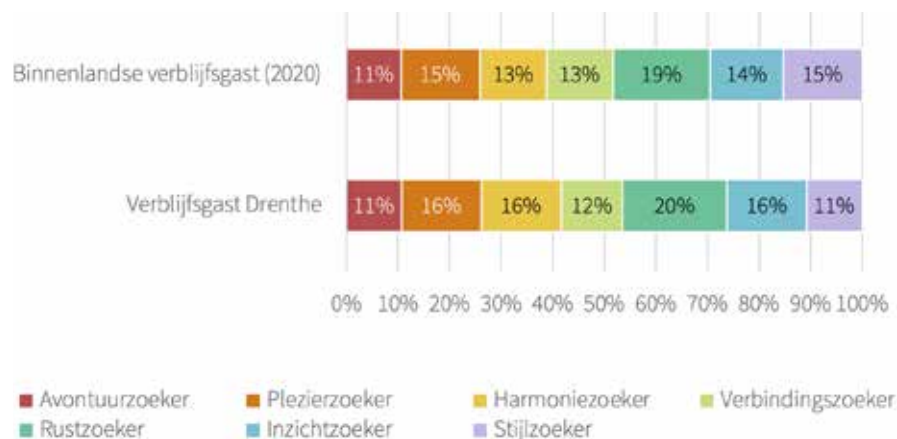
VRAAG VANUIT VERBLIJFSGASTEN

Voor het aanbod aan verblijfsrecreatie is dan weer de verblijfs gast relevant, dus het leefstijlprofiel van de mensen die overnachten in de gemeente. Hiervoor kijken we naar de verblijfs gast in Drenthe. Aandachtspunt hierbij is dat de gegevens uit 2020 komen¹.

Wat valt op?

- Het leefstijlprofiel van de verblijfs gast in Drenthe is erg vergelijkbaar met die van de binnenlandse verblijfs gast;
- Er verblijven iets meer harmoniezoekers en iets minder stijlzoekers in de provincie Drenthe.

Leefstijlprofiel van verblijfsgasten

AANBOD AAN DAGRECREATIE EN VERBLIJFSRECREATIE

Methode

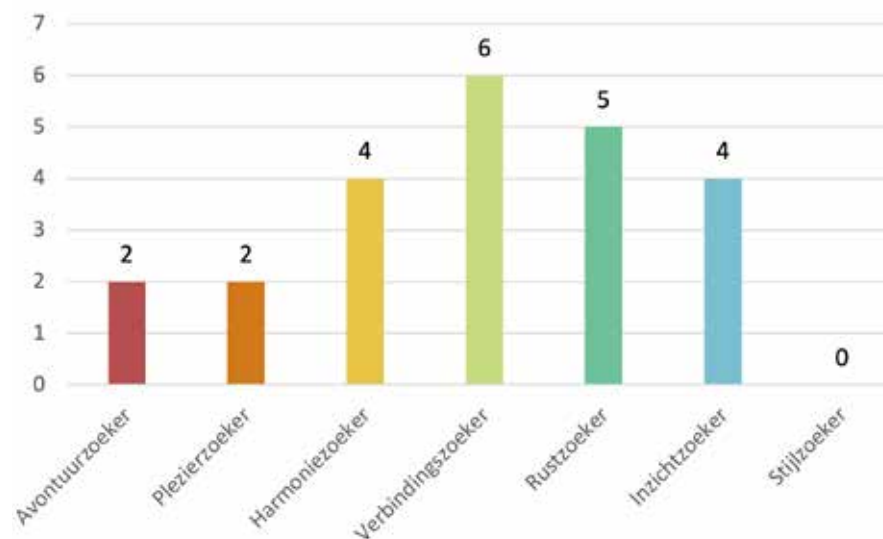
Nu kijken we naar voor welke leefstijlen het huidige aanbod in gemeente Borger-Odoorn aantrekkelijk is. Om dit te bepalen is het aanbod 'gekleurd' in de gemeente. De verblijfsrecreatieve ondernemers zijn benaderd om een online scan in te vullen. Deze scan geeft een eerste indicatie over welke leefstijlen worden aangetrokken. Vervolgens zijn de resultaten gecheckt op basis van de website en waar nodig bijgesteld. Daarna zijn nog aanvullende dagrecreatieve bedrijven bezocht om op locatie te kleuren, met als doel een goede steekproef te krijgen van de vrijetijdssector in gemeente. Tijdens dit bezoek kleuren we de onderneming door in gesprek te gaan met de ondernemer en het aanbod te bekijken. In totaal zijn er 10 van de in totaal 27 dagrecreatieve bedrijven (37%) en 27 van de 91 verblijfsrecreatieve bedrijven meegenomen (30%).

Keuzemogelijkheden per deelsector

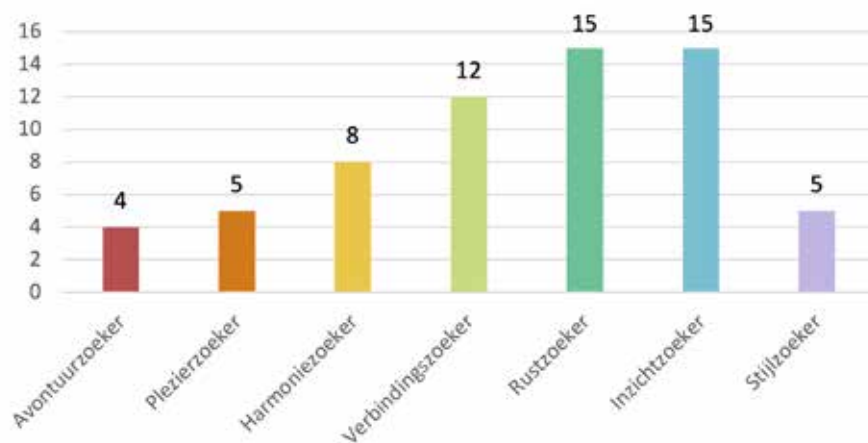
Figuur B.3 en B.4 geven inzicht in de keuzemogelijkheden die iedere leefstijl heeft per deelsector: dagrecreatie en verblijfsrecreatie. Let op! Een onderneming kan aantrekkelijk zijn voor meerdere leefstijlen. Het volgende valt op in deze figuren:

- De verbindingszoeker heeft in ieder sector veel keuze aan aantrekkelijk aanbod. De rust-, inzicht- en harmoniezoeker hebben ook relatief veel keuze in vergelijking met de andere leefstijlen;
- De stijlzoeker heeft erg weinig keuze, behalve in aantrekkelijke verblijfsrecreatie: daarbij kunnen ze kiezen tussen 5 ondernemingen;
- De avontuurzoeker heeft ook weinig opties qua aantrekkelijke ondernemingen, wederom met uitzondering van verblijfsrecreatie waarbij 4 ondernemingen aantrekkelijk voor hen zijn.

Keuzemogelijkheden per leefstijl in dagrecreatie

Keuzemogelijkheden per leefstijl in verblijfsrecreatie

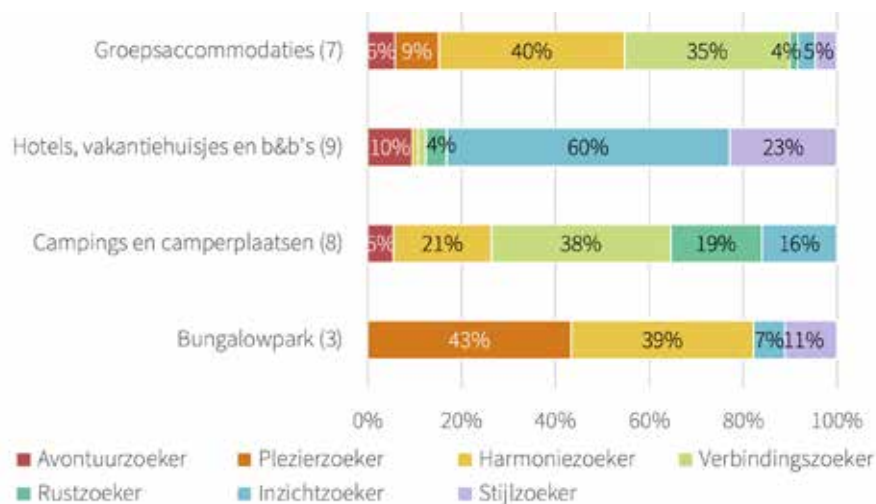

Leefstijlkleuring per accommodatievorm

Voor de verblijfsrecreatie is het ook interessant om inzicht te krijgen in de leefstijlkleuring per accommodatievorm. Hieruit kunnen we afleiden wat voor een type hotel we bijvoorbeeld nog missen in de gemeente. Ook kunnen we zien of er een gevarieerd aanbod in aan bungalowparken of dat ze allemaal vooral dezelfde leefstijlen aantrekken. Figuur B.5 toont de leefstijlkleuring per categorie verblijfsrecreatie. Het volgende valt op:

- De inzichtzoeker vindt aanbod in iedere soort accommodatie;
- De avontuur- en plezierzoeker hebben weinig keuzes in soort accommodatie, de avontuurzoeker heeft in vrijwel alle accommodatievormen maar een klein aandeel en de plezierzoeker vindt vooral aantrekkelijk aanbod in de bungalowparken;
- De harmonie- en plezierzoeker worden erg aangetrokken door de bungalowparken en door het grote aantal slaapplekken zie je deze leefstijlen daardoor terug in de totaalverdeling, terwijl deze leefstijlen maar beperkt worden aangetrokken tot de andere accommodatievormen.

Verdeling van leefstijlen per accommodatievorm

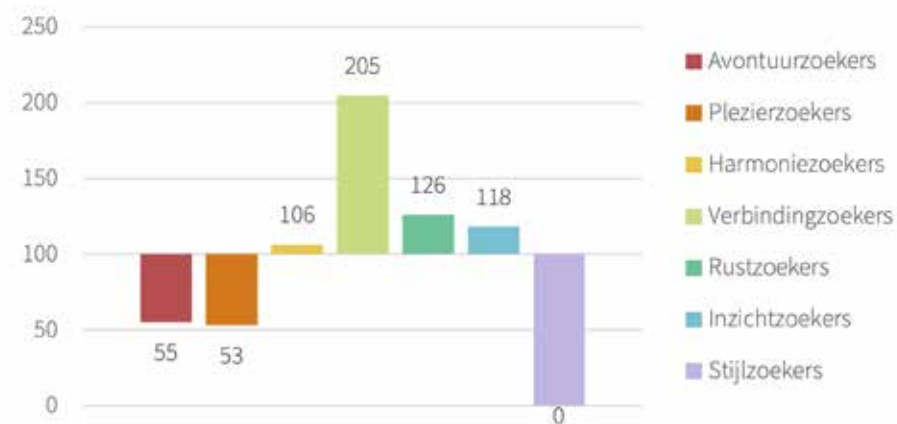

VRAAG-AANBODANALYSE

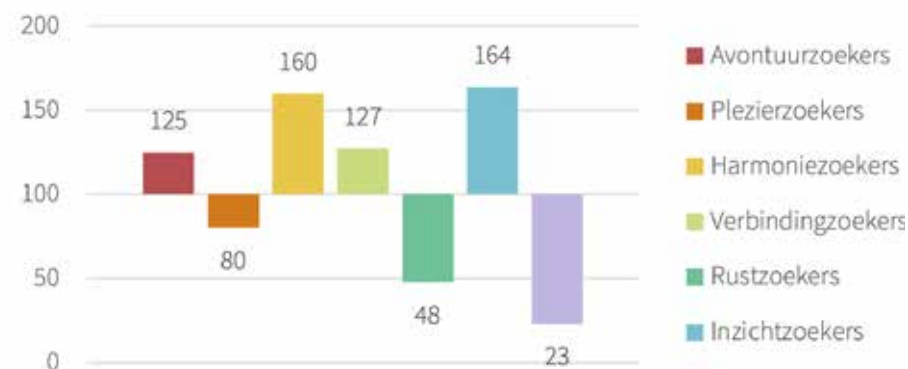
In deze paragraaf gaan we de vraag per leefstijl vergelijken met het aanbod per leefstijl in gemeente Borger-Odoorn. Hierdoor komen we te weten voor welke leefstijlen er voldoende aantrekkelijk aanbod is en voor welke leefstijlen nog kansen liggen om extra voorzieningen te realiseren. We zetten het aanbod af tegen de vraag vanuit de verblijfs gast.

Onderstaande figuren zijn als volgt te lezen: een score boven de 100 betekent dat er meer aanbod is dan vraag, het is dus niet nodig om meer aanbod te creëren voor deze leefstijl. Een score onder de 100 betekent meer vraag dan aanbod, voor deze leefstijlen liggen kansen om nog extra aanbod te ontwikkelen.

Ter aanvulling: dagrecreatief aanbod afgezet tegen de vraag van de verblijfsrecreant in Drenthe

Verblijfsrecreatief aanbod afgezet tegen de vraag van de verblijfsrecreant in Drenthe

Conclusie vraag en aanbod in de vrijetijdssector

Als we kijken naar de sector in het geheel vallen de volgende resultaten op:

- In alle sectoren is het kansrijk om te richten op de stijlzoeker en specifiek voor verblijfsrecreatie is het ook kansrijk om te richten op de rustzoeker, op de volgende pagina staan inspiratiekaders voor deze twee leefstijlen;
- De avontuur- en verbindingszoeker zijn minder kansrijk om op te richten wat betreft dagrecreatie, voor verblijfsrecreatieve bedrijven is het minder kansrijk om zich te richten op de inzichtzoeker.

Camping Hunebed

Dit kampeerterrein is aantrekkelijk voor de rust- en verbindingszoeker. De voorzieningen zijn eenvoudig, maar voldoende. Dat is wat beide doelgroepen aantrekt. De plekken op het kampeerterrein zijn zeer ruim en door de heggen is er veel privacy voor vakantiegangers. Vooral de rustzoeker vindt dit fijn, zij kunnen de rust opzoeken die ze graag willen. De verbindingszoeker zal het museum op de camping erg waarderen. Het is een kleinschalig museum over de legende dat er ooit een mythische stad is geweest in het dorp. Zij zullen het contact met de eigenaar (bijvoorbeeld middels een rondleiding) erg waarderen. Deze leefstijl staat graag in contact met anderen, of dat nou de eigen groep is, andere vakantiegangers of de ondernemer. Daarnaast zijn zij specifiek geïnteresseerd in een museumbezoek als activiteit. Deze leefstijl onderneemt ook veel wandelingen in de natuur en daarvoor zijn ook voldoende mogelijkheden bij de camping.

Bron: campinghunebed.nl

Herenboerderij Exloërmond

De Herenboerderij Exloërmond in ze Exloërmond is een ruim opgezette groepsaccommodatie voorzien van comfort en uitgebreide faciliteiten en spreekt vooral de stijlzoeker en inzichtzoeker aan. De monumentale accommodatie richt zich op familieweekenden, bedrijfsuitjes en vriendengroepen die op zoek zijn naar een bijzondere verblijfservaring. Op de website promoot de accommodatie zichzelf als 'meest complete groepsaccommodatie van Nederland'. Het spreekt dan ook voornamelijk de stijlzoeker aan omdat het veel ruimte en comfort bezit. De kamers hebben eigen luxe sanitair en hier kun je ervaren hoe het is om te overnachten zoals een rijke landeigenaar 100 jaar geleden al deed. De inzichtzoeker zal ook aangetrokken worden door deze accommodatie omdat het een monumentaal pand is en een beschermd rijksmonument met authentieke details. Deze leefstijl is geïnteresseerd in alle verhalen over de geschiedenis van het pand en de omgeving.

Bron: luxevakantiewoningendrenthe.nl

Stoer bij de Boer

Deze dagactiviteit zal de plezier-, harmonie- en verbindingszoeker aantrekken. Op deze boerderij organiseren ze activiteiten voor jong en oud met hun verschillende boerderijdieren waaronder varkentjes, een pony en alpaca's. Varkentjes kunnen vastgehouden en gevoerd worden, de alpaca's kunnen uitgelaten worden en er kan een gebakje gegeten worden met uitzicht op de dieren. Alle activiteiten zijn gericht op gezellig samen zijn en dat is wat deze drie leefstijlen in overeenkomst hebben: vakantie staat voor samen een fijne tijd hebben. De plezierzoeker zal het unieke aspect aan dit uitje leuk vinden, het is een vrij nieuw concept qua dagrecreatie. De harmoniezoeker zal aangetrokken worden door de veelzijdigheid, er is voor ieder wat wils. De verbindingszoeker zal het authentieke landelijke karakter van dit uitje leuk vinden en dat er tijdens alle uitjes genoeg mogelijkheden zijn om te verbinden met elkaar en de boer/boerin.

Bron: stoerbijdeboer.nl

Sarena's keuken

Deze combinatie van horeca en dagrecreatie (het is een kookstudio) is aantrekkelijk voor de avontuur- en inzichtzoeker. Hier oogst je zelf de ingrediënten uit de moestuin om ze vervolgens onder begeleiding van een kok om te toveren tot een heerlijk gerecht. De avontuur- en inzichtzoeker hebben overeenkomstig dat ze hun vrij tijd graag nuttig besteden: de avontuurzoeker vindt hierin uitdaging belangrijk en de inzichtzoeker doet graag kennis op. Beide elementen zien we terug in deze kookstudio. Ook zullen beide leefstijlen het waarderen dat de kookcursus niet in té grote groepen plaatsvindt. Ze zijn beide op zoek naar een unieke ervaring, weg van de massa. De inzichtzoeker zal de lokale ervaring en vooral ook de lokale ingrediënten interessant vinden. De avontuurzoeker zal de actieve kookervaring aanspreken, in tegenstelling tot bijvoorbeeld ergens 'gewoon' dineren.

Bron: sarenaskeuken.nl

Bijlage 2 Inbreng stakeholders

In deze bijlage is een samenvatting weergegeven van de informatie die is verkregen op basis van de input van ondernemers, inwoners, terreinbeheerders en overige relaties in het proces van totstandkoming van deze R&T-visie.

ONDERNEMERS

Ondernemers zijn benaderd via een enquête en werksessies. Het beeld dat dit heeft opgeleverd, wordt geschetst aan de hand van een drietal items:

Kernkwaliteiten van Borger-Odoorn

De kernkwaliteiten worden door vrijwel alle ondernemers gerelateerd aan het mooie en veelzijdige landschap. Daarnaast worden de aantrekkelijke natuur, de unieke cultuurhistorie (Oer), rust en ruimte maar ook zaken als kleinschaligheid en gemoedelijkheid naar voren gebracht.

Ook het uitgebreide R&T-aanbod inclusief voorzieningen is kenmerkend. Hierbij wordt gewezen op de uitgebreide infrastructuur die van levensbelang is aangezien het gros van de gasten komt om te wandelen en fietsen. Tot slot wordt het aspect ligging als een pré naar voren gebracht. Hierdoor is Borger-Odoorn ook aantrekkelijk voor dagrecreanten (fietsen/wandelen/ dagattracties/ horeca) uit de omgeving die de gemeente ook buiten de seizoenen aandoen.

Trends en uitdagingen

De verwachting is dat R&T de komende jaren zal blijven toenemen. Hierbij wordt een aantal factoren genoemd: vergrijzing en seizoensverlenging. De vraag die geregeld wordt gekoppeld aan de toename van R&T is of de lokale infrastructuur daarop is berekend. Blijft alles goed bereikbaar en worden bijv. de fietspaden niet te druk? Ook wordt naar voren gebracht dat de groei gepaard moet gaan met meerwaarde voor de bevolking of dat groei beteugeld moet gaan worden. Spreiding van R&T zowel in tijd als in ruimte

zien de meeste ondernemers als een aantrekkelijke “oplossing”. Ook een groter aanbod aan evenementen worden in dit verband genoemd. Ook de verduurzaming wordt door veel ondernemers gezien als een belangrijke ontwikkeling. Hier zal men op moeten blijven investeren zowel qua kosten maar ook met het oog op de wensen vanuit de markt. Een enkele keer wordt hierbij gerefereerd aan het Cittaslow-label.

Beleid

Wat betreft het gemeentelijke beleid zijn de ondernemers, voor zover ermee bekend, over het algemeen goed te spreken. Daarbij wordt ook geregeld waardering uitgesproken voor de korte lijnen tussen het bedrijfsleven en de gemeente. De voor het beleid aangedragen zaken houden grotendeels verband met het voorgaande.

Veelvuldig komt “balans” naar voren. Het behoud van onze landelijkheid, duurzaamheid, meer spreiding, vermijden van drukte en grootschaligheid zijn veelgenoemde items. Meermaals wordt gepleit voor focus op kwaliteit in plaats van kwantiteit. Duurzaam toerisme, op meerdere manieren uitgelegd, wordt in het algemeen beter geacht dan “massatoerisme”. Hiermee is de omgeving niet gebaat en dit zal uiteindelijk weerslag hebben op de sector zelf. In dit verband wordt gesteld dat ondernemers graag zouden zien dat inwoners vooral trots zijn op de lokale R&T en ook de gemeente zou dit nog meer kunnen uitdragen.

In zekere zin gerelateerd aan het voorgaande is de vraag voor aandacht voor onze infrastructuur. Eerder werd al aangegeven dat de sector dit als een belangrijk kenmerk van onze gemeente ziet. Door toenemend toeristisch-recreatief verkeer wordt het echter drukker waardoor er knelpunten ontstaan met parkeren, volle fietspaden en toegankelijkheid. Het is dus zaak om dit goed te monitoren en voorzieningen goed te onderhouden en waar mogelijk te verbeteren. Hiermee kunnen we onze goede positie blijven behouden waarbij nadrukkelijk benadrukt wordt dat dit ook onze inwoners in meerde opzichten ten goede komt.

Meer aandacht voor R&T in de Veenkoloniën is ook een item dat geregeld naar voren komt. Hier speelt het kip en ei verhaal: weinig vraag leidt tot een beperkt aanbod. Er worden echter meerdere redenen (economie, spreiding, verandering interesses, trots) maar ook mogelijkheden (verbinding, routes, samenwerking, promotie) gezien waarom en waarmee een R&T-dynamiek aangejaagd kan worden.

Tot slot wordt samenwerking als een belangrijk aandachtspunt genoemd. Ook hierbij wordt aangegeven dat het gaat om kwaliteit en niet om kwantiteit. Hierbij kan worden gedacht aan thema- of aan branchegerichte bijeenkomsten.

INWONERS

Inwoners vormen samen met de sector en onze bezoekers een belangrijke doelgroep in deze visie. In het kader van de provinciale R&T-agenda is in 2024 de houding van de inwoners ten aanzien van de vrijetijdssector onderzocht. Het onderzoek onder ca. 2.500 inwoners levert een betrouwbaar beeld op dat representatief is voor onze gemeente als geheel. Voor toeristische delen of dorpen kunnen de resultaten afwijken.

Een aantal uitkomsten, hieronder weergegeven, is met betrekking tot de visie van belang:

- ▶ Het overgrote merendeel beschouwt de Drentse vrijetijdssector als waardevol;
- ▶ De meest genoemde positieve items zijn: de economie, levendigheid en de mogelijkheden van behoud en ontwikkeling van cultuur en erfgoed;
- ▶ Een positieve houding wordt ook ingegeven door recreatieve voorzieningen waar inwoners zelf gebruik van maken, zoals het fiets- en wandelaanbod;
- ▶ Er zijn ook negatieve geluiden. Zo'n 10% van de inwoners ervaart wel eens drukte/overlast vanwege R&T. Hierbij gaat het met name om zwerfafval, natuurschade en rustverstoring.
- ▶ De verschillende kanten van R&T afwegende, ziet tweederde meer voor- dan nadelen en zegt daarom R&T in hun gemeente te steunen.

Op basis van de inbreng van verschillende dorpsbelangen in de georganiseerde sessies en nog een extra gesprek met Dorpsbelangen Borger kan het bovenstaande op lokaal niveau worden genuanceerd. Duidelijk is geworden dat in Borger en in iets mindere mate Exloo tijdens het hoogseizoen, drukte wordt ervaren op een aantal specifieke locaties. De indruk is daarbij – en dat zou volgens enquêteresultaten zijn – dat het gaat om een beperkte groep.

Voor de meeste mensen geldt dat ze eraan gewend zijn en dat “het vanwege de tijdelijkheid valt te overzien”. Wel lijkt de drukte de laatste jaren toe te nemen, zeker als bij eerder vermelde zaken als parkeren en drukte op fietspaden. Voor de hand ligt dat de toename van de overnachtingen en de groeiende interesse in buitenrecreatie hieraan ten grondslag liggen. Deze toename van drukte en de ervaringen baart de dorpsbelangen zorgen. Er wordt in dit verband niet alleen verzocht om maatregelen die de druk temperen maar ook om terughoudend te zijn met de groei van het verblijfsrecreatieve aanbod.

BALANSTAFEL

Met het oog op de aandacht voor de balans tussen economisch profijt van R&T en een leefbare woonomgeving is er een zogenoemde balansstafel georganiseerd. Aan deze tafel namen bewonersorganisaties, terreinbeheerders, de provincie maar ook de ANWB deel. In zijn algemeenheid – en dat is een belangrijk gegeven – wordt R&T in Borger-Odoorn niet gezien als een sector die structureel leidt tot (te) grote druk. Wel is hiervan sprake op bepaalde momenten en locaties. Dit geldt voor de bewoners, zoals eerder beschreven, maar ook voor de terreinbeheerders. Met het oog op de toekomst is het zaak dat deze (ervaren) druk niet verder te laten toenemen zo is de algemene gedachte.

Voor een nader beeld zijn per domein van de leefomgeving de druk en draagkracht nader besproken:

- Mobiliteit: over het algemeen zijn de problemen als gevolg van R&T beperkt. Wel is er een aandachtspunt betreffende de parkeerdruk in Borger en Exloo, voornamelijk in de vakantieperiodes en bij de supermarkten, of bij zomerevenementen.
- Openbare ruimte: door concentratie van voorzieningen wordt in het hoogseizoen drukte in sommige kernen, met name Borger, op de Hondsrug ervaren. De wens is dat deze drukte niet toeneemt.
- Natuur en erfgoed: de druk op de natuur wordt groter volgens terreinbeheerders door het groeiend aantal bezoekers (specifiek benoemd is het Drouwenerzand). Denk hierbij aan verstoring door loslopende honden, zwerfafval, motoren over zandwegen en vernielingen. SBB heeft in dit verband een zoneringsplan opgesteld. Ook communicatie richting bezoekers helpt bij de spreiding van bezoekers.

Gemeente Borger-Odoorn

www.borger-odoorn.nl